

vanju skupni obed pri g. Belletu in po obedu ob lepem vremenu izlet v Skocijan. K obilni udeležbi vljudno vabi odbor.

Književnost in umetnost.

„Zvonček“. Št. 4. Leto V. List s podobami za mladino. Vsebina: 1. Velikonočne pesmi. Borisov. 2. Ob setvi. Fran Žgur. Pesem. 3. Večer. Sorin. Pesem. 4. Velik petek in Velika sobota. Ivo Trošt. Velikonočna črtica. 5. Bogati ljudje. Leon Poljak. Pesem s podobo. 6. Iz zime v pomlad. Ivo Blažič. Opis. 7. V novo življenje. F. Palnák. Povest. 8. Umirajoči Kristus. Podoba v barvotisku. 9. Upanje. E. Gangl. Povest s pododo. 10. Rusi in Japonci. Lad. Ogorek. Poučni spis z zemljevidom. 11. Sen. Modest. Pesem. 12. Vstajenje. Andrej Rapè. Bajka. 13. Zjutraj. Andrej Rapè. Pesem. 14. Pouk in zabava. Besedna naloga. J. A. E. — Smrt v ameriški puščavi. — Solstvo na Japonskem. — Japonsko časopisje. — Japonski cesar. — Sedem korejskih čudežev. — V Sibirijol — Rešitev.

„Knjižnica za mladino“. Nedavno tega sem se obrnil do založnika te knjižnice, gosp. Andr. Gabrščka v Gorico, v neki osebni zadevi in samo mimogrede tudi nekaj omenil o sušici, ki jo provzroča imenovanemu podjetju — naša lastna brezbriznost. Naj tu omenim samo posamezne odlomke poslednjih dveh pisem, ki mi jih je poslal založnik iz Gorice: »... Vi se pritožujete. Imate prav, ali več pritožbe imam jaz. Le pomislite! Z vsem trudom nismo mogli dobiti 400 naročnikov — med temi jih je bilo nad 200 na Goriškem, kar je pa delo mojega osebnega vpliva. Cela Vaša Kranjska jih ni zmogla 60 (šestdeset), tako da ves dohodek iz Kranjske ne zadošča za honorar — urednika. Zategadelj, vidite, je najbolje, ako ne udarjate preveč po založniku, ki si je prizadel na vse mogoče načine, da bi ustvaril podjetje, ki bi lahko veliko koristilo narodu, poleg tega pa pošteno plačevalo sodelavce. — Investicija v »Knjiž. za mlad.« ni majhna, kar me je dovolj težko prizadelo... »Svoj vpliv sem porabil, da sem tu doma dobil 600 K za nakup knjižic (z rabatom 33 $\frac{1}{3}$ %), ki smo jih razdelili otrokom v mešanih krajih. Iz cele Kranjske nisem prejel niti krone v ta namen. Na vse okrožnice ni nihče kupil v ta namen niti iztisa. — Ker se je deficit znižal na kakih 1800 K, sem sklenil zopet poizkusiti. Razposlali smo okrožnice, ali doslej baš iz Kranjske ni nikakega odziva. — Kaj naj reče založnik ob toliki brezbriznosti?!»

In iz drugega lista: Prejel sem odgovor na moje zadnje pismo, ki mi je vsaj deloma v zadoščenje. Priznavate mizerijo, ki me ovira v napredovanju... Da, rečem Vam, da najzalognejše izkušnje imam s »Knjiž. za mlad.«, dasi bi moralo iti naravnost briljantno, ako bi se učiteljstvo le nekoliko pobrigalo ter storilo svojo dolžnost. Nihče bi ne žrtvoval iz svojega žepa niti bora, marveč so tu krajni šolski sveti, in ako ti ne, pa občinska starejšinstva, in ako tudi ta ne, pa dobrotniki mladine, ki bi gotovo zložili tiste tri kronice na leto, ako bi le potrkal pri njih učitelj. Ako bi bila vsa Slovenija le približno tako zastopana kakor je naša Goriška, tedaj bi imela »Zveza« od samih štirih snopičev na leto do 1000 K dohodka. Zakaj torej Goriška stori v toliki meri svojo dolžnost? — Razposlali smo okrožnice, priobčili pozive v »Tovarišu« in »Zvončku«, ali iz Goriške imamo zagotovljenih nad 200 naročnikov, dočim iz ostale Slovenije vsega vkup ne 20. Ali ni res, da mora založnik imeti veselje do takega dela? — — — Vprašajte svoje kolege po obližju, ali so se kaj potrudili, ali so naročili, zakaj ako bi Kranjska dala le 300 naročnikov, tedaj bi bili bolj na konju. Ako pa niti toliko ne da, da bi bil plačan urednik, tedaj je res mizerija, ki jo je treba z združenimi močmi prenesti. Toda jaz završujem danes ta-le stavek: torej je res mizerija, ki jo je treba z združenimi močmi ugonobiti. Zakaj?

1. »Knjižnica za mladino« je eminentno učiteljsko podjetje. Pisatelji so po ogromni večini sami učitelji, založnik je bivši učitelj, urednik učitelj in učiteljska »Zveza« bi dobivala od podjetja lep dobiček, ako bi se njeni člani (učit. društva) potrudili vsaj na Kranjskem toliko, da bi bila na-

ročena najmanj vsaka šola. Zares pristna kranjska komoditeta je, ako nima šolski voditelj toliko razsodnosti, da bi predlagal ali sam uvrstil tiste bore 3 krone v letni šolski proračun za »Knjiž. za mlad.« Ako mu tudi krajni šolski svet odkloni to postavko, ima pravico vložiti svoj veto in predlagati c. kr. okr. šol. svetu, da le ta uvrsti znesek v proračun. Dobra berila ni nikdar preveč, in c. kr. okr. šol. sveti na Kranjskem naravnost zahtevajo vsakoletni znesek za pomnožitev šolarske knjižnice. Ni treba drugega kot dobre volje.

2. »Knjižnica za mladino« se ozdravi od navidezno nezdravljive sušice samo s tem, ako se spomni vsak učitelj na Kranjskem, da je njegova stanovska dolžnost, podpirati stanovsko podjetje, ki ga zakladajo z izdelki svojega duha in uma njegovi tovariši. Ali smo še tako daleč v dobi združništva, da bomo poiskali vsak zase pesem na korist lastnemu žepu ali osebni ambiciji? Živimo v stoletju socialnega preobrata, kjer izginja moč posameznika pred vsemogočno močjo volje ljudskih mas in skupnih interesov. Ali nas ni lani vsaj za trenotek združila na velikonočnem shodu višja sila, da se ubranimo neizprosne bede? Vsakdo ni pisatelj; vsakdo ne utegne in marsikdo ne zna pisati za mladino. Ti pa, tovariš, ki imaš dar, voljo in sposobnost, sedi in piši. A vsi tovariši lahko s tem podpirajo tvoj trud, da vsaj širijo in razpečavajo tvoje spise. Saj smo videli, da to ni posebna težava, a brez stroškov.

3. Znane so mi različne tajnosti izza kulis raznih podjetij z mladinskimi spisi. Znana mi je suša, ki vlada v mnogih uredništvih, prava plitvost duševnih proizvodov. Ali kdo naj piše in priobčuje izvrstne stvari, ako se ne razpečavajo?

Zato ugonobimo z združenimi močmi to mizerijo, in vse bo bolje.

V Tomišlju pri Ljubljani, na Veliko soboto 1904.

Ivo Trošt.

Jos. Kostanjevec: Iz knjige življenja. II. Oceno priobčimo pozneje.

„Omladina“. Glasilo narodno-radikalnega dijaštva. Pod tem naslovom je začel izhajati v Ljubljani nov dijaški list. Izhaja po enkrat na mesec in stane za vse leto 4 K.

Čitanka za obče ljudske šole. (Konec.) — Zaimek kateri je večinoma napačno rabljen. Str. 14.: ... imenovali otroka, kateremu so žrtvovali... — namesto pravilnega: otroka, ki so mu žrtvovali... Str. 35.: ... so morali čutiti, če so katerega zasačili... namesto pravilnega: ... če so koga zasačili... Str. 41.: Če je kateri otrok mrvil kruh... namesto pravilnega: Če je kdo izmed otrok... Str. 83.: ... slanino, katero so pripeljali... namesto pravilnega: ... slanino, ki so jo pripeljali... itd., itd. — Glede zaimka *kateri*, -a, -o omenjamo, da ga imenuje Janežič-Sket (slovnica str. 65.) med vprašalnimi in oziralnimi zaimki, vendar je kateri zgolj vprašalni zaimek. Ravnati se moramo po Levčevem Pravopisu str. 138.

Omeniti je izmed obilice vsaj še to-le:

Slovinci pravimo: Mesto stoji, ne pa: Mesto leži = die Stadt liegt (str. 82., str. 88.) Pravilnejše je, če ne sklanjamo samostalnika polje v množini (str. 182., 207.) — Pravimo: sneži, ne: sneg gre (str. 186.) — Doslej smo sklanjali: sever — severa — severu, ne pa: sever — severja — severju (str. 83.) Ne: ... malo cerkev (ista stran), ampak: majhno cerkev. — O ljudeh govorimo, da umirajo, ne pa, da poginjajo (str. 213., 222.) — Ne: K najlepšim ulicam spadajo Gosposke ulice (str. 83.), temveč: K najlepšim ulicam sodijo (ali: K najlepšim ulicam štejem) Gosposke ulice. — Ne: Tovariša sta ga hitro sledila (str. 23.) (pes sledi zajcu, pes zasleduje zajca!), temveč: Tovariša sta bila hitro za njim. — Ne: ... kako se vladajo... (str. 32.), temveč: ... kako se vedejo... Ne: uljudno (ista stran), ampak: vljudno. — Sadonosnik (str. 85.) je nerodna skovanka, pravimo: sadni vrt. — Moleti — molim je tranzitivni glagol; torej ne: ... ki krog in krog nas nemo molé proti nebu... (str. 87.), ampak, stavek se mora glasiti z objektom: ... ki kroginkrog nas nemo mole vrhove proti nebu... Ne: Kako

je krompir k nam prišel (str. 163.), temveč: Kako je prišel k nam krompir — ali čisto slovenski: Kako smo dobili krompir.

Nekatere perijode so učencem, okorne, ki jim je namenjena knjiga, težko ali morda tudi docela neumljive. Za zgled samo nekatere:

Str. 85.: Na vrhovih stoje mnogoštevilni, lični dvorci med temnozelenimi vinogradi; ob potih nasajene ravne brajde dovršujejo mično sliko, čez katero gleda začarano oko na eno stran krasni venec štajerskega gorovja, na drugo pa ogerske in hrvaške ravnine... Ali na str. 88.: Iz različnih dežel prihajajo, v različnih jezikih sliši njih molitve in petje, vsi stanovi so zastopani, bogataši in ubožci, mladi in stari — (tu je izpuščen subjekt: ljudje) — vsi prihite, da bi tukaj izlili svoje reve in nadloge ter zadobili tolažbo in pomoč pred prestolom milosti polne Matere marijnoceljske...

Ali na str. 103.: Med jerbasi stojé v loncih majhni, cvetoči pomarančevci, na katerih obenem visi včasih zrela pomaranča, in zraven njih leži marsikateri južni sadež, ki ga niti ne poznaš... Ali dalje na isti strani: Malomarnega tresenja ne vidiš tam nikjer, ampak vsak kos, ki ne pade sam na tla, se z roko vzame z drevesa...

To je pristna nemščina v okorni slovenski obleki! Taka hrana vendar ni za ljudsko šolo!

V knjigo je zašlo tudi nekoliko absolutno slabega blaga, ki ne more zaradi skrajno slabe oblike, lesene, naravnost diletantovske dikcije niti oblažiti okusa niti zbuditi zmisla do lepote in ki ne more zaradi usiljivega moralizovanja in pridigarskega tona niti najmanj vplivati na otrokovo srce. N. pr. str. 3. »Čista vest«, str. 7. »Najlepša imena«, str. 71. »Solnce vse ve«, str. 160. »Kupčija spomladi.«

Nekatere pesmi so popravljene, a tudi tu ne opazamo konsekvence. N. pr. Str. 1.: v prvi kitici v tretji vrstici ni opuščaja, str. 4.: v 3. kitici v prvi vrstici nadomešča opuščaj samoglasnik *e* in v isti vrstici stoji namesto *vpeha* *upeha*, na str. 15.: v 4. kitici namesto *vslisala* *zslisala* — in tako je srečno razrušena — pravilna mera. — V Gregorčičevi pesmi »Siromak« (str. 27.) je popravljena 3. kitica, pa samo ena vrstica: Kdo z mano izpregovori (in to zaradi izpregovori, sicer beremo v knjigi: skuša (str. 9. itd.), kar pa smo že omenili zadnjič!) V 3. vrstici v isti kitici pa beremo že zopet: Kedo, kedo razveseli... — Milosti ni našel tudi Aškerc. V baladi »Atila in slovenska kraljica« (str. 205.) je popravljena 3. kitica (4. vrstica), 8. kitica (4. vrstica), zadnja kitica (2. vrstica), vrhutega ima Aškerc v 5. kitici pravilno: drhal, v čitanki pa stoji napak: druhal, Aškerc ima v 9. kitici pravilno: skrivišče, v čitanki stoji napak: skrovišče. — »Avstrija moja« (str. 122.) bi morala biti popravljena (glej Josin-Gangl »Tretje berilo« str. 181.), ker to pesem tudi pojo, a je po takšnem besedilu ne morejo peti. Omenjamo, da ta pesem ni Kersnikova, kakor stoji v čitanki, temveč Končanova.

Nekateri sestavki so vzeti iz »Vrtca«. To nam pove čitanka. Molči pa čitanka, kadar bi morala govoriti, kaj je vzela iz »Zvončka«. Zakaj — ne vemo!

»Obzor« (str. 73.) je natančno posnet po Josinovem-Ganglovi »Drugem berilu« (str. 134.) opis Ljubljane, (str. 79.) je vzet iz Josinovega-Ganglovega »Tretjega berila« (str. 130.). Zakaj — vemo! Sploh je zemljepisni oddelek sestavljen natančno po načelih zadnje imenovanega berila, samo da pogrešamo v čitanki skupni pregled Avstrije (prebivalstvo, gorovje, vodovje, kronovine); ničesar tudi ne čujemo o Evropi, takisto ne o naši ljubi materi zemlji. To so nedostatki. Tudi ne vemo, zakaj je zemljepisje ločeno od zgodovine: med njimi tiči kot zagozda prirodnoznanstvo. Pa to je malenkost.

Iskreno nam je žal, da ne moremo priporočiti te čitanke. Morda se zaradi tega hudo zamerimo, a slovesno izjavljamo, da smo ocenili knjigo zgolj po nje vrednosti brez vsakega drugega najmanjšega namena in ozira. Težko nam je, da teptajo tako brez pardona lepoto slovenske govornice takrat, ko nam pišejo knjigo, ki se naj iz nje napije učeča se mladina ljubezni in spoštovanja do materine besede, da jo bo vedno gojila in branila z ognjem in mečem in globoko vdanostjo!

Zahtevamo odločno in neizprosno, da mora naš jezik čist in nepopačen, kakršen je iznikel iz narodove misli in starih korenin, v naše učilnice! Neslovenski slovenščini branimo z mečem pot vanje!

Tej čitanki je treba pred vsem temeljite korekture in naposled je treba odpraviti iz nje obilico tiskovnih pogreškov.

Vse obsodbe je vredna tudi pretirano visoka cena! Medtem, ko prodaja n. pr. privatni založnik Josinovo-Ganglovo »Tretje berilo«, ki ima lep tisk in fin papir, po 90 h, hoče cesarska kraljeva zaloga šolskih knjig za knjigo s slabim tiskom in slabim papirjem 1 K 30 h, kakor da hoče obogateti na račun ubogih Slovencev! Ti naj bodo pametni in naj ne pošiljajo svojega denarja na Dunaj, ki je pokazal tudi tu, kako nas — ljubi!

Liga + 1.

Vestnik.

Učiteljski konvikt. Ivan Šemerl, učitelj v Lescah, 10 K kot ustanovnino za leto 1904.

Osebnosti. Imenovani so: Fran Verbič za Jesenice; Marija Marolt, kot voditeljica šentjakobske dekliške šole; Gizela Ekel za Novo mesto; J. Bregar za Šiško in Amalija Prevec za Koroško Belo. — Upokojen je nadučitelj Jernej Črne v Šmartnem pri Litiji.

Za Potrebnirov spomenik. G. Ivan Malnarič, nadučitelj v Sv. Križu, je nabral za nagrobni spomenik pokoj. L. Potrebinu sledeče doneske. Ivan Malnarič, nadučitelj, 5 K; Franja Trtnik, učiteljica v Sv. Križu, 3 K; Kozma Pavlič župnik v Sv. Križu, 2 K; Josip Kodrič, trgovec v Sv. Križu, 2 K; Neimenovani v Sv. Križu 2 K; Josip Polanc, učitelj v Buseči vasi, 1 K; Samsa iz Zagreba 1 K; Milčević iz Zagreba, 1 K; Ivan Vahčić, trgovec iz Cerkelj, 1 K; Alojz Marinček iz Cerkelj 60 h; Šetinc iz Brežic 2 K. V Kostanjevici, v prejšnjem službenem kraju Potrebinovem, je nabral sledeče doneske: Olga Kobau, učiteljica, 2 K; Minka Gašperin, učiteljica, 1 K; Otmar Sever, c. in kr. nadporočnik v p., 2 K; I. Čerov, c. kr. cest. nadzornik, 2 K; Antonija Bučar, gostilničarka, 2 K; Josipina Roth 2 K; družina Rabuze 3 K; Marica Saitz, c. kr. poštarica, 2 K; Ivan Grlovič, ob. tajnik, 1 K; Alojz Gatsch, trgovec, 4 K; Ivan Globočnik, veleposestnik in župan, 5 K; Angela Stravs, gostilničarka, 1 K; Karel Čerin, kaplan, 2 K; Damijan Pavlič, župnik, 2 K; Jernej Škrjanc 1 K; Jakob Ercigoj 2 K; Leopold Bučar, strojar, 2 K; Marija Kuntarič, gostilničarka, 3 K; Jože Stanič, 1 K; Ivan Gliha 1 K; Ivan Kuhelj 1 K; Jože Božič 1 K; Gabriel Lučarič 1 K; dr. Josip Wurner, zdravnik, 2 K; družina Uršič 1 K; Marija Mramor 1 K; Achtschin, c. kr. davkar, 1 K; Lappain, c. kr. davčni pristav, 1 K; Jankovič Franc, c. kr. davčni sluga, 2 K; Kržičnik Franc št. 66. 1 K; Kržičnik Ivan št. 86. 1 K; Mate Hafner, c. kr. notar, 10 K; Fran Petrovčič, pom. uradnik, 1 K; I. Žindra, c. kr. oficial, 1 K; Karel Koroschitz, c. kr. oficial, 1 K; Albert Levičnik, c. kr. sod. prist., 4 K; Franc Kržičnik, gostilničar, 2 K; Pavčič Anton, nadučitelj, 2 K; Franc Grajland, učitelj, 2 K; Josipina Kalin, učiteljica, 2 K; Anton Dvoraček, c. kr. stražmester, 2 K; Edmund Doležalek, c. kr. sod. svetnik, 2 K; Fran Bele 1 K; Franc Ruch 1 K; Franc Košak 1 K; Jurij Spiller 1 K; Jera Recelj 1 K; Edmund Bohinec, nadučitelj v Cerkljah, 5 K. Skupno 113 K 60 h.

Šolske vesti s Koroškega. Razpisano je mesto učitelja v Hodišah do dne 16. aprila. — Prestavljen je učitelj Janez Glančnik iz Šmarjete pri Velikovu v Trbiž. — Iz šolske službe je stopila učiteljica Ella Tavčar v Hodišah. — Na šoli v Železni Kaplji ne ustanove četrtega učiteljskega mesta, kakor so zahtevali. Hočejo pa razdeliti šolski okraj in ustanoviti nove šole na Beli, Obirskem in morda tudi na Reberci. — Novo šolo nameravajo napraviti tudi na Tolstem Vrhu, kjer je že dolgo potrebna, in zasilno šolo na Koprivni. — Na šoli na Radišah smejo prvence sprejemati o Veliki noči.